

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

©2023 ПОПЕЛО О. В., ДУБИНА М. В., ТАРАСЕНКО А. В.

УДК 338.24:[336.717.8:330.341.1
JEL: G28; O31

Попело О. В., Дубина М. В., Тарасенко А. В. Державне регулювання розвитку інноваційно-інформаційних технологій у сфері фінансових послуг

Розвиток інноваційно-інформаційних технологій у сучасному світі став необхідністю для підвищення ефективності діяльності фінансових установ і поліпшення якості надання фінансових послуг економічним агентам. Держава відіграє важливу роль у створенні сприятливого середовища для впровадження таких технологій. Проте впровадження інноваційних технологій фінансовими установами пов'язане з ризиками, які вимагають державного регулювання для забезпечення стабільності та надійності функціонування фінансової системи. У статті розглянуті питання вдосконалення державного регулювання процесів розробки та впровадження інформаційно-інноваційних технологій фінансовими установами в Україні. Особлива увага приділена обґрунтуванню необхідності проведення такого регулювання. Визначено, що побудова моделі такого регулювання повинна базуватися на балансі інтересів як фінансових установ, їх бажанні впроваджувати цифрові технології для власного розвитку, так і їх клієнтів, які мають бути впевнені, що їхня персоналізована інформація не буде оприлюднена для сторонніх осіб і це не призведе до втрати фінансових ресурсів. У статті фрагментарно проведено аналіз сучасних тенденцій розвитку банківських і небанківських фінансових установ, описано трансформаційні процеси, які відбулися в моделі державного регулювання фінансових установ в Україні. У підсумку, враховуючи сучасні об'єктивні процеси цифровізації як діяльності фінансових установ, так і органів державної влади, які здійснюють їх регулювання, запропоновано заходи формування та забезпечення дієвості державного регулювання щодо впровадження фінансовими установами інформаційно-комунікаційних технологій, а саме: створення прозорого та відкритого регуляторного середовища; забезпечення високого рівня кібербезпеки та захисту персональних даних клієнтів; сприяння активній співпраці державних регуляторів, фінансових установ, громадських організацій для розробки та впровадження інноваційних рішень у сфері зваженого використання таких технологій.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, фінансова установа, комерційний банк, небанківська фінансово-кредитна установа, державне регулювання, сфера фінансових послуг.

Рис.: 2. **Бібл.:** 27.

Попело Ольга Володимирівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту та адміністрування, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14027, Україна)

E-mail: popelo.olha@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4581-5129>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/I-8572-2016>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57221967563>

Дубина Максим Вікторович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14027, Україна)

E-mail: maksim-32@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5305-7815>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/F-3291-2014>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=56912277800>

Тарасенко Артем Валерійович – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14035, Україна)

E-mail: avtarasenko88@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4395-3605>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/H-1138-2016>

UDC 338.24:[336.717.8:330.341.1
JEL: G28; O31

Popelo O. V., Dubyna M. V., Tarasenko A. V. The State-Based Regulation of the Development of Innovative Information Technologies in the Sphere of Financial Services

The development of innovative information technologies in the modern world has become a necessity for improving the efficiency of activities of financial institutions and improving the quality of financial services provided to economic agents. The State plays an important role in creating a favorable environment for the implementation of such technologies. However, the introduction of innovative technologies by financial institutions is associated with risks that require the State-based regulation to ensure the stability and reliability of functioning of a financial system. The article discusses the issues of improving the State-based regulation of the processes of development and introduction of information and innovative technologies by financial institutions in Ukraine. Particular attention is paid to the substantiation of the need for such regulation. It is determined that the construction of a model of such regulation should be based on the balance of interests of financial institutions, their desire to implement digital technologies for their own development, on the one hand and, on the other hand, their clients, who want to be sure that their personalized information will not be made public to third parties thus leading to a loss of financial resources. The article fragmentarily analyzes the current trends in the development of banking and non-bank financial institutions, describes the transformation processes that have taken place in the model of the State-based regulation of financial institutions in Ukraine. As a result, taking into account the current objective processes of digitalization of both the activities of financial institutions and public authorities that regulate them, measures for the formation and ensuring the effectiveness

of the State-based regulation on the introduction of information and communication technologies by financial institutions are proposed, namely: creation of a transparent and open regulatory environment; ensuring a high level of cybersecurity and protection of the customers' personal data; promoting active cooperation between the State-based regulators, financial institutions, and public organizations for the development and implementation of innovative solutions in the field of balanced use of such technologies.

Keywords: information and communication technologies, financial institution, commercial bank, non-bank financial and credit institution, the State-based regulation, sphere of financial services.

Fig.: 2. **Bibl.:** 27.

Popelo Olha V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Management and Administration, National University "Chernihiv Polytechnic" (95 Shevchenka Str., Chernihiv, 14027, Ukraine)

E-mail: popelo.olha@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4581-5129>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/I-8572-2016>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221967563>

Dubyna Maksym V. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, National University "Chernihiv Polytechnic" (95 Shevchenka Str., Chernihiv, 14027, Ukraine)

E-mail: maksim-32@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5305-7815>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/F-3291-2014>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56912277800>

Tarasenko Artem V. – PhD (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree of the Department of Finance, Banking and Insurance, National University "Chernihiv Polytechnic" (95 Shevchenka Str., Chernihiv, 14035, Ukraine)

E-mail: avtarasenko88@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4395-3605>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/H-1138-2016>

Розвиток інноваційно-інформаційних технологій у сучасному світі став необхідністю для підвищення ефективності діяльності фінансових установ та поліпшення якості надання фінансових послуг економічним агентам. Україна, як країна з активною економічною діяльністю та потужним фінансовим сектором, також відчуває потребу в системному впровадженні інноваційних технологій у фінансову сферу. Завдяки їх використанню можливе збільшення швидкості та точності операцій, поліпшення рівня безпеки та зниження витрат у фінансовому секторі. Однак упровадження інноваційних технологій фінансовими установами пов'язане з ризиками, які вимагають державного регулювання для забезпечення стабільності та надійності фінансової системи.

Держава відіграє важливу роль у створенні сприятливого середовища для впровадження технологій, що сприяють підвищенню якості надання фінансових послуг, через створення регуляторних механізмів, які сприяють інноваційному розвитку, а також забезпеченню високого рівня безпеки та конфіденційності фінансових операцій. Державна політика регулювання сфери інноваційно-інформаційних технологій фінансових установ повинна спиратися на збалансований підхід, який враховує як потреби фінансових установ, так і інтереси інших економічних агентів. Вона має сприяти створенню рівних умов для всіх гравців ринку, забезпечувати прозорість і конкурентоспроможність фінансових послуг, а також заохочувати інноваційну діяльність у фінансовому секторі. Відповідно зазначена проблема є актуальною в контексті сучасних глобальних трансформацій і швидкого розвитку цифрової економіки. Посилен-

ня державної підтримки впровадження інноваційних технологій у фінансовій сфері сприятиме прискоренню економічного зростання, стимулюванню інвестиційного клімату та підвищенню конкурентоспроможності України в глобальному контексті.

Питання державного регулювання у сфері впровадження інноваційно-інформаційних технологій фінансовими установами знайшли своє відображення у значній кількості праць таких науковців, як Д. Бagnюк, Г. С. Буга, Г. О. Бухарін, Т. А. Василюва, Ю. О. Гармашова, А. А. Гриценко, А. В. Жаворонок, Ю. М. Коваленко, О. В. Крухмаль, О. П. Мельник, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова, Д. І. Олійник, Н. І. Холявко, Т. Ф. Штець та інших.

Проте зростання конкуренції, зміни в поведінці споживачів на ринку фінансових послуг, швидкий технологічний прогрес та зростання вимог клієнтів ставлять фінансові установи перед необхідністю адаптуватися та вдосконалювати свої послуги шляхом упровадження інноваційно-інформаційних технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, розподілені реєстри та цифрові платформи. Ці цифрові інновації мають потенціал до поліпшення якості фінансових послуг, забезпечуючи їхню швидкість, зручність і персоналізацію. Водночас такі технології мають здатність продукувати й певні загрози як для фінансових установ, так і для їхніх клієнтів. Це вже вимагає певної регламентації діяльності банківських, небанківських установ у сфері розробки та активного використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а отже, і втручання відповідних органів державної влади для розробки сис-

темних заходів щодо такої регламентації. При цьому важливо також забезпечити мотивацію зазначених установ до здійснення цифрового розвитку власної діяльності. Зазначене актуалізує тему статті та проведення нових досліджень у цьому напрямку.

Мета статті полягає у вивченні та поглибленні теоретико-прикладних положень здійснення державного регулювання у сфері розвитку впровадження інноваційно-інформаційних технологій у діяльності фінансових установ.

У сучасному цифровому світі інноваційно-інформаційні технології стають ключовим інструментом для фінансових установ у забезпеченні високої якості надання фінансових послуг економічним агентам. Державне регулювання в цій сфері відіграє важливу роль у сприянні інноваційному розвитку, поліпшенні ефективності та забезпеченні захисту прав споживачів фінансових послуг. Забезпечення адаптації фінансових установ до нових технологій і створення гнучких регуляторних рамок дозволяє фінансовому сектору активно реагувати на динамічні потреби ринку. Наявність різноманітних фінансових установ допомагає забезпечити доступ до фінансових послуг різним економічним суб'єктам, що сприяє ефективному та динамічному розвитку національного господарства.

Складність побудови ефективної системи державного регулювання інноваційного розвитку фінансових установ полягає в тому, що сьогодні органи державної влади реалізують складну систему нагляду, насамперед за фінансовою стійкістю таких установ. При цьому питання впровадження ними цифрових інновацій особливо не перебуває у фокусі уваги Національного банку України та інших органів державної влади. Загалом такі інститути формують сприятливі умови для подальшої розбудови цифрової

економіки, активізації процесів цифрової трансформації всієї сфери фінансових послуг. Проте такі заходи є загальносистемними і не завжди враховують можливості та здатність фінансових установ до використання цифрових технологій. Особливо це стосується регулювання та запобігання ризикам, які такі технології можуть продукувати [6; 14; 25].

В Україні сфера фінансових послуг розвивається досить активно, незважаючи на перманентні зовнішні виклики, які негативно впливають на економічний розвиток країни та функціонування її фінансової системи. Однак окреслена сфера швидко відновлюється після таких турбулентних процесів, що зумовлено об'єктивними потребами економічних агентів у різних фінансових послуг. При цьому сфера державного регулювання діяльності фінансових установ також динамічно розвивається, трансформується відповідно до стратегічних напрямів розвитку фінансової системи країни.

На рис. 1 наведено інформацію про кількість фінансових установ в Україні на початок 2023 р.

Як бачимо з даних рис. 1, в Україні на початок 2023 р. функціонувало загалом 1 347 фінансових установ, з них 65 комерційних банків, 682 фінансові компанії, 171 ломбард, 157 кредитних спілок і 122 страхові компанії. При цьому, якщо проаналізувати динаміку зміни кількості цих установ в останні десять років, то спостерігається стабільний тренд до постійного зниження чисельності фінансових установ в Україні. Таке скорочення може бути природним процесом адаптації ринку до зовнішніх викликів, загострення конкуренції на ринку фінансових послуг, посилення державного регулювання за діяльністю фінансових установ.

Проте також важливо, щоб державні інститути формували умови для стабільного розвитку сфери

Рис. 1. Кількість фінансових установ в Україні станом на 31.03.2023 р. [22]

фінансових послуг, оскільки стабільність у цій сфері є важливою основною не лише її розвитку, але, як засвідчує світовий досвід, і стабільного розвитку національної та загалом світової економіки. Також варто розуміти, що успіх інноваційного розвитку та підвищення якості надання фінансових послуг неможливий без належного державного регулювання, оскільки саме система захисту прав споживачів фінансових послуг повинна будуватися на гармонійному поєднанні інтересів споживачів, цифрового розвитку фінансових установ, забезпечення їх стабільного функціонування та напрямів економічного розвитку в країні. Поєднати окреслені напрями в єдину ефективну систему фінансових послуг можливо лише за наявності єдиного центру регулювання економічних відносин у цій сфері.

Державне регулювання у сфері впровадження інноваційно-інформаційних технологій фінансовими установами в Україні має на меті підвищення якості надання фінансових послуг економічним агентам через створення конкурентоспроможного та стабільного ринку фінансових послуг, що, своєю чергою, спонукатиме до економічного зростання, залучення інвестицій та розвитку країни загалом. Державне регулювання полягає у використанні низки методів та інструментів стимулювання процесів функціонування та розвитку фінансових установ, а в сучасних умовах – їхньої діяльності при становленні цифрової економіки. Серед таких інструментів насамперед варто виокремити законодавче регулювання. Відповідно Національний банк України в нашій країні має здатність продукувати нормативно-правові акти для забезпечення ефективного розвитку передусім банківської системи. Також ефективність державного регулювання зумовлена якістю роботи державних інститутів. До їх числа належать Національний банк України (НБУ), Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) (до 2020 р. сюди також входили Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, діяльність якої припинена) [13, с. 75]. Також уряд та інші органи державної влади розробляють і впроваджують закони, нормативні акти, які регулюють окремі напрями створення та використання інноваційно-інформаційних технологій у діяльності фінансових установ [19; 25]. На *рис. 2* наведено окремі положення чинної в Україні моделі державного регулювання їхньої роботи.

Аналізуючи дані *рис. 2*, можна констатувати, що в Україні створена досить складна система органів державної влади, які регулюють діяльність фінансових установ. Провідну роль серед них сьогодні відіграє Національний банк України. До 2020 р. цей державний інститут здійснював нагляд за роботою насамперед банківських установ. Проте в результаті проведення реформи з метою поліпшення дієвості

державного нагляду за сферою фінансових послуг (Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії») його функції нагляду були розширені й на нові фінансові установи (страхові компанії, лізингові, факторингові компанії, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові компанії).

Відповідно Національний банк України повинен вже відігравати важливу роль не лише в розвитку банківських установ, їх цифровій трансформації, але, крім нагляду за роботою інших установ, сприяти й розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності інших фінансових установ. Це реалізувати складно, враховуючи сучасний стан небанківських фінансових установ, їхній недостатній рівень капіталізації та низький рівень фінансової міцності для протидії складним зовнішнім деструктивним впливам. Після процедури стрес-тестування цих установ НБУ було відкликано значну кількість ліцензій на здійснення фінансової діяльності, а кількість небанківських фінансових установ постійно зменшується [3; 7; 16, с. 200–201; 24].

Для підвищення якості державного регулювання у сфері впровадження інноваційно-інформаційних технологій фінансовими установами в Україні та забезпечення високої якості надання фінансових послуг економічним агентам слід враховувати такі положення:

- ✦ необхідність сприяння чесній конкуренції на ринку фінансових послуг, що стимулюватиме фінансові установи впроваджувати нові технології для продажу власних фінансових продуктів, технологічного розвитку, надання власних послуг усім типам економічних агентів;
- ✦ доцільність впроваджувати системні цифрові технології для розвитку сфери фінансових послуг, існування яких спрощує подальше впровадження інформаційно-комунікаційних технологій фінансовими установами у власну діяльність (наприклад, впровадження технології щодо аутентифікації особи BankID, яка є державною системою віддаленої ідентифікації, що забезпечує передачу персональних даних користувачів від банку, у якому відкрито рахунок, до суб'єкта, який надає користувачу послугу [17]);
- ✦ необхідність регламентувати процеси та механізми використання фінансовими установами різних типів цифрових технологій у своїй діяльності з метою забезпечення прав, інтересів та особистої інформаційної безпеки клієнтів таких установ;
- ✦ важливість побудови ефективної системи стимулів та санкцій за недотриманням норм чинного законодавства фінансовими установами у сфері використання цифрових технологій, застосування яких порушує права їхніх

Рис. 2. Державне регулювання у сфері надання фінансових послуг в Україні

Джерело: систематизовано авторами за даними [2; 5; 9; 11; 15; 18; 20; 21].

- ★ клієнтів, працівників цих фінансових посередників;
- ★ необхідність активної співпраці між органами державної влади та приватним сектором, включно з фінансовими установами та фінтех-компаніями, які спеціалізуються на розробці нових цифрових технологій у сфері фінансових послуг, що сприятиме співпраці та розробці нових передових технологій з одночасним урахуванням специфіки функціонування банківських, небанківських установ, надання фінансових послуг, ролі споживачів та виробників таких послуг, потенційно можливих напрямів порушення їхніх прав;
- ★ доцільність активізації співпраці між органами державної влади та міжнародними організаціями, державними інститутами в інших країнах для запозичення досвіду регламентації використання фінансовими установами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, долучення до запровадження розроблених та чинних міжнародних стандартів у цьому напрямку державного регулювання;

- ★ необхідність підвищувати фінансову грамотність громадян, поглиблювати їхня знання про власні права у процесі використання фінансових послуг, застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для їх отримання, розуміння можливих ризиків для особистої безпеки від використання таких технологій, взаємодії з банківськими та небанківськими фінансовими посередниками [1; 4; 8, с. 165–166; 12; 27].

Загалом у сучасних умовах роль органів державної влади у процесах регулювання впровадження фінансовими установами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій полягає передусім у регламентуванні збору, обробки та використання персональної інформації про клієнтів, втрата якої негативно впливає на споживачів фінансових послуг, може вплинути на рівень їх довіри до діяльності фінансових установ. При цьому також важливими стають питання застосування зазначених технологій для підвищення ефективності операційної діяльно-

сті банківських, небанківських установ, забезпечення їх надійності, особливо в частині взаємодії з державними інститутами, вчасного подання звітності, здійснення розрахунків, виконання взятих на себе зобов'язань.

Фінансові установи, особливо комерційні банки, у сучасному світі являють собою складні структури, які надають значний спектр фінансових послуг різним категоріям клієнтів, взаємодіють із великою кількістю інших фінансових установ у своїй роботі, забезпечують розрахунки між усіма суб'єктами господарювання. Зокрема, банківські установи акумулюють значні обсяги інформації про корпоративних клієнтів, досить часто і державні підприємства, які мають стратегічне значення для розвитку національної економіки, інколи обороноздатності країни загалом [10; 26].

Війна в Україні актуалізує пошуки шляхів забезпечення безпеки в різних сферах функціонування національної економіки та загалом фінансової системи. Така система повністю пронизана як фінансовими відносинами між економічними агентами, так і інформаційними потоками даних. Захист таких даних є стратегічно важливим для формування національної безпеки. Однак використання інформаційно-комунікаційних технологій фінансовими установами дає змогу забезпечити їхній розвиток, конкурентоспроможність на світових ринках капіталу. Проте, з іншого боку, це робить зазначені установи більш вразливими до стороннього явного або латентного втручання в їх роботу. Саме тому органи державної влади повинні, своєю чергою, постійно забезпечувати контроль за використанням програмних продуктів фінансовими установами, розробляти рекомендації щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій у їхній роботі. Особливо це важливо з позиції мінімізації взаємодії з фінансовими установами країни-агресора, компаніями, які створені її громадянами, суб'єктами господарювання, котрі розроблять відповідні технологічні рішення та пропонують їх для впровадження в роботу банківських і небанківських фінансових установ.

ВИСНОВКИ

Зростаючі вимоги споживачів фінансових послуг до зручності, швидкості та безпеки операцій, а також зростання конкуренції на фінансовому ринку ставлять перед фінансовими установами потребу в постійному оновленні технологічної бази та впровадженні інноваційних рішень. Державне регулювання у цій сфері є необхідним для створення сприятливих умов для інноваційного розвитку фінансового сектора, забезпечення стабільності фінансової системи та захисту прав споживачів фінансових послуг. Посилення державної підтримки застосування інноваційних технологій у фінансовій сфері сприятиме прискорен-

ню економічного зростання, стимулюванню інвестиційного клімату та підвищенню конкурентоспроможності України в глобальному контексті. Державне регулювання діяльності фінансових установ в Україні здійснюється через відповідні закони, нормативно-правові акти та діяльність регуляторних органів. Для підвищення якості державного регулювання у сфері впровадження інноваційно-інформаційних технологій фінансовими установами та забезпечення високої якості надання фінансових послуг економічним агентам важливо спрямувати увагу на такі аспекти:

- ✦ створення прозорого та відкритого регуляторного середовища;
- ✦ забезпечення високого рівня кібербезпеки та захисту персональних даних клієнтів;
- ✦ сприяння активній співпраці державних регуляторів, фінансових установ громадських організацій для розробки та впровадження інноваційних рішень у сфері зваженого використання таких технологій. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Абрамова А. С., Жаворонок А. В., Федішин М. П. Дослідження розвитку Fintech: кейс для країн Східної Європи. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2020. Вип. 1–2. С. 8–25. DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1-2.2020.8-25>
2. Багнюк Д. В. Окремі аспекти державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні. *Науковий огляд*. 2020. № 4. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/viewFile/2077/2096>
3. Буга Г. С. Забезпечення безпеки у сфері діяльності небанківських фінансових установ в Україні: адміністративно-правові засади : монографія. Одеса : Гельветика, 2022. 404 с.
4. Васильєва Т. А., Гончаренко Т. П., Мордань Є. Ю. Теоретико-методичний базис визначення векторів розвитку стратегічного управління банків та формування їх бізнес-моделей. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка»*. 2022. № 3. С. 17–30. DOI: [10.21272/1817-9215.2022.3-02](https://doi.org/10.21272/1817-9215.2022.3-02).
5. Гармашова Ю. О. Особливості регулювання ринку фінансових послуг в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2015. Вип. 14. С. 57–61. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/14-2015/15.pdf>
6. Гриценко А. А. Цифровий розвиток: структура, капіталізація та соціалізація. *Економічна теорія*. 2018. № 4. С. 5–20. DOI: [10.15407/etet2018.04.005](https://doi.org/10.15407/etet2018.04.005).
7. Дубина М. В. Механізм розвитку ринку фінансових послуг на основі формування інституту довіри: теорія, методологія, практика : монографія. Чернігів : ЧНТУ, 2018. 668 с.
8. Дубина М. В., Холявко Н. І., Попело О. В. Цифровізація ринку фінансових послуг: переваги та ризи-

- ки для домогосподарств. *Науковий вісник Полісся*. 2022. № 2. С. 160–177.
DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2\(25\)-160-177](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2(25)-160-177)
9. Коваленко Ю. М. Особливості нормативно-правового регулювання FINTECH на диджиталізованих ринках банківських і страхових послуг в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 1. С. 139–153.
DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-1\(33\)-139-153](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-1(33)-139-153).
 10. Крухмаль О. В., Сухонос В. В. Розвиток банківського бізнесу в умовах цифрової економіки. *Ефективна економіка*. 2020. № 11.
DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.98>
 11. Мельник О. П. Безпека ринку фінансових послуг на основі системного нагляду та надійного фінансового контролю. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 4. Ч. 1. С. 105–109.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-105-109>
 12. Міщенко В. І. Цифровізація регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ. *Економічний простір*. 2022. № 180. С. 182–189.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/180-30>
 13. Новіков Н. Б. Щодо питання регулювання фінансового ринку: державне регулювання та його методи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2022. Вип. 74. Ч. 2. С. 72–75.
DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.74.45>
 14. Олійник Д. І. Щодо вимірювання процесів цифровізації в контексті цілей економічного відновлення / Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-08/tsyfrovizatsiya1.pdf>
 15. Звіти про діяльність / Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/about-us/annual-reports>
 16. Пацурія Н. Окремі питання цифровізації відносин щодо захисту прав та законних інтересів споживачів небанківських фінансових послуг. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 8. С. 196–204.
DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.8.32>
 17. Про Систему BankID Національного банку / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/bank-id-nbu>
 18. Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» від 11.12.2021 р. № 1953-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>
 19. Проблеми та перспективи гармонізації цифрового ринку України з ринками ЄС та країн СхП: Аналітичний звіт / В. Ночвай, М. Корявець, І. Кульчицький та ін. URL: <https://cid.center/wp-content/uploads/2019/02/аналітичний-звіт-СхП.pdf>.
 20. Регулювання ринку небанківських фінансових послуг / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/regulation-nonbank-fs-market>
 21. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finsanovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686>
 22. У березні на ринку небанківських фінансових послуг нових гравців не з'явилося, водночас 37 учасників залишили ринок / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-berezni-na-riunku-nebankivskih-finsanovih-poslug-novih-gravtsiv-ne-zyavilosya-vodnochas-37-uchasnikiv-zalishili-riнок>
 23. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні у 2021. Звіт за результатами дослідження / USAID, Київ, 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf?v=4
 24. Холякко Н. І. Сучасні інформаційні технології в роботі фінансових установ. *Бізнес Інформ*. 2021. № 5. С. 152–161.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-152-161>
 25. Цифрові трансформації в Україні: чи відповідають вимогам інституційні умови зовнішнім викликам та європейському порядку денному? / Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень. 2020. URL: http://eap-csf.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Research_DT_PF_WG2_ua-1.pdf
 26. Шевченко О. М., Рудич Л. В. Розвиток фінансових технологій в умовах цифровізації економіки України. *Ефективна економіка*. 2020. № 7.
DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.61>
 27. Штець Т. Ф. Державне регулювання розвитку сектора цифрової економіки України : дис. ... д-ра філософії. Львів, 2021. 240 с. URL: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Aspirantura/Rady/Spec_vchena_rada/Anotaciji/SHtec_Disertacija.pdf

REFERENCES

- Abramova, A. S., Zhavoronok, A. V., and Fedyshyn, M. P. "Doslidzhennia rozvytku Fintech: keis dlia krain Skhidnoi Yevropy" [Research of Development Fintech: Case for Eastern European Countries]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy*, no. 1-2 (2020): 8-25.
DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1-2.2020.8-25>
- Bahniuk, D. V. "Okremi aspekty derzhavnogo rehuliuвання rynku finansovykh posluh v Ukraini" [Some Aspects of State Regulation of Financial Services in Ukraine]. *Naukovyi ohiad*. 2020. <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/viewFile/2077/2096>
- Buha, H. S. *Zabezpechennia bezpeky u sferi diialnosti nebankivskykh finansovykh ustanov v Ukraini: administratyvno-pravovi zasady* [Ensuring Security in the Sphere of Activity of Non-banking Financial Institutions in Ukraine: Administrative and Legal Principles]. Odesa: Helvetyka, 2022.
- Dubyna, M. V. *Mekhanizm rozvytku rynku finansovykh posluh na osnovi formuvannia instytutu doviry: teoriia, metodolohiia, praktyka* [The Mechanism of Financial Services Market Development Based on the Formation of the Institution of Trust: Theory, Methodology, Practice]. Chernihiv: ChNTU, 2018.
- Dubyna, M. V., Kholiavko, N. I., and Popelo, O. V. "Tsyfrovizatsiia rynku finansovykh posluh: perevahy ta ryzyky dlia domohospodarstv" [Digitalization of the Financial Services Market: Advantages and Risks for Households]. *Naukovyi visnyk Polissia*, no. 2 (2022): 160-177.
DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2\(25\)-160-177](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2(25)-160-177)
- "Finsanova hramotnist, finansova inkluziia ta finansovy dobrobut v Ukraini u 2021. Zvit za rezultatamy doslidzhennia" [Financial Literacy, Financial Inclusion and Financial Well-being in Ukraine in 2021. Report based on research results]. USAID, Kyiv, 2021. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf?v=4
- Harmashova, Yu. O. "Osoblyvosti rehuliuвання rynku finansovykh posluh v Ukraini" [Features of Regulation

- of the Financial Services Market in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya «Ekonomika i menedzhment»*, iss. 14 (2015): 57-61. <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/14-2015/15.pdf>
- Hrytsenko, A. A. "Tsyfrovyy rozvytok: struktura, kapitalizatsiia ta sotsializatsiia" [Digital Development: Structure, Capitalization and Socialization]. *Ekonomichna teoriia*, no. 4 (2018): 5-20.
DOI: 10.15407/et2018.04.005
- Kholiavko, N. I. "Suchasni informatsiini tekhnologii v roboti finansovykh ustanov" [Modern Information Technologies in the Activities of Financial Institutions]. *Biznes Inform*, no. 5 (2021): 152-161.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-152-161>
- Kovalenko, Yu. M. "Osoblyvosti normatyvno-pravovoho rehuliuвання FINTECH na dydzhytalizovanykh ryunkakh bankivskykh i strakhovykh posluh v Ukraini" [Features of Regulatory and Legal Regulation of Fintech at Digitalized Markets of Banking and Insurance Services in Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 1 (2023): 139-153.
DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-1\(33\)-139-153](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-1(33)-139-153)
- Krukhmal, O. V., and Sukhonos, V. V. "Rozvytok bankivskoho biznesu v umovakh tsyfrovoy ekonomiky" [Development of Banking Business in the Condition of Digital Economy]. *Efektivna ekonomika*, no. 11 (2020).
DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.98> [Legal Act of Ukraine] (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>
- Melnyk, O. P. "Bezpeka rynku finansovykh posluh na osnovi systemnoho nahliadu ta nadiinoho finansovoho kontroliu" [Security of the Financial Services Market Based on Systemic Supervision and Reliable Financial Control]. *Pravovyi chasopys Donbasu*, vol. 1, no. 4 (2022): 105-109.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-105-109>
- Mishchenko, V. I. "Tsyfrovizatsiia rehuliuвання ta nahliadu za diialnistiu finansovykh ustanov" [Digitalization of Regulation and Supervision of the Activities of Financial Institutions]. *Ekonomichniy prostir*, no. 180 (2022): 182-189.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/180-30>
- Nochvai, V. et al. "Problemy ta perspektyvy harmonizatsii tsyfrovoho rynku Ukrainy z ryunkamy YeS ta krain SkhP: Analitichnyi zvit" [Problems and Prospects of Harmonization of the Digital Market of Ukraine with the Markets of the EU and CIS Countries: Analytical Report]. <https://cid.center/wp-content/uploads/2019/02/analitichnyi-zvit-CxP.pdf>
- Novikov, N. B. "Shchodo pytannia rehuliuвання finansovoho rynku: derzhavne rehuliuвання ta yoho metody" [As to the Issue of Financial Market Regulation: State Regulation and its Methods]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Pravo»*, vol. 2, no. 74 (2022): 72-75.
DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.74.45>
- Oliinyk, D. I. "Shchodo vymiriuvannia protsesiv tsyfrovizatsii v konteksti tsilei ekonomichnoho vidnovlennia" [Regarding the Measurement of Digitization Processes in the Context of Economic Recovery Goals]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-08/tsyfrovizatsiya1.pdf>
- "Pro Systemu BankID Natsionalnoho banku" [About the BankID System of the National Bank]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/bank-id-nbu>
- Patsuriia, N. "Okremi pytannia tsyfrovizatsii vidnosyn shchodo zakhystu prav ta zakonnykh interesiv spozhyvachiv nebankivskykh finansovykh posluh" [Special Issues of Digitalization of Relations with Regard to the Protection of the Rights and Legal Interests of Consumers of Non-bank Financial Services]. *Pidpriemstvo, gospodarstvo i pravo*, no. 8 (2020): 196-204.
DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.8.32>
- "Rehuliuвання rynku nebankivskykh finansovykh posluh" [Regulation of the Market of Non-banking Financial Services]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/supervision/regulation-nonbank-fs-market>
- "Stratehiia rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy do 2025 roku" [Strategy for the development of the financial sector of Ukraine until 2025 Strategy for the development of the financial sector of Ukraine until 2025]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayinido-2025-roku-7686>
- Shevchenko, O. M., and Rudych, L. V. "Rozvytok finansovykh tekhnologii v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky Ukrainy" [Development of Financial Technologies in Conditions of Digitalization of Ukraine's Economy]. *Efektivna ekonomika*, no. 7 (2020).
DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.61>
- Shtets, T. F. "Derzhavne rehuliuвання rozvytku sektora tsyfrovoy ekonomiky Ukrainy" [State Regulation of the Development of the Digital Economy Sector of Ukraine]. Lviv, 2021. http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Aspirantura/Rady/Spec_vchena_rada/Anotacii/SHtec_Disertacija.pdf
- "Tsyfrovi transformatsii v Ukraini: chy vidpovidaiut vitchyzniani instytutsiini umovy zovnishnim vyklykam ta yevropeiskomu poriadku dennomu?" [Digital Transformations in Ukraine: Do Domestic Institutional Conditions Correspond to External Challenges and the European Agenda?]. *Poliskyi fond mizhnarodnykh ta rehionalnykh doslidzhen*. 2020. http://eap-csf.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Research_DT_PF_WG2_ua-1.pdf
- "U berezni na rynku nebankivskykh finansovykh posluh novykh hravtsiv ne ziyalosia, vodnochas 37 uchastnykiv zalyshyly rynek" [No New Players Appeared on the Non-bank Financial Services Market in March, While 37 Participants Left the Market]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-berezni-na-ryunku-nebankivskih-finansovih-poslug-novih-gravtsiv-ne-zyavilosya-vodnochas-37-uchastnikiv-zalishili-rynek>
- Vasylieva, T. A., Honcharenko, T. P., and Mordan, Ye. Yu. "Teoretyko-metodychni bazys vyznachennia vektoriv rozvytku stratehichnoho upravlinnia bankiv ta formuvannia yikh biznes-modelei" [Theoretical and Methodological Basis for Determining Vectors of the Development of Strategic Management of Banks and the Formation of their Business Models]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Ekonomika»*, no. 3 (2022): 17-30.
DOI: 10.21272/1817-9215.2022.3-02
- "Zvity pro diialnist" [Activity Reports]. Ofitsiinyi sait Natsionalnoi komisii z tsinnykh paperyv ta fondovoho rynku. <https://www.nssmc.gov.ua/about-us/annual-reports>